

Antropologisch onderzoek en rurale ontwikkeling in Bolivia

In het hooggebergte van Bolivia voert de Nederlands/Boliviaanse ontwikkelingsorganisatie Chakana agrarische en sociale projecten uit bij de inheemse Aymara-bevolking. Om de juiste interventiemethode te bepalen en effectief te werken is kennis van de complexe sociale realiteit en cultuur nodig. Het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek ter plaatse is daarom volgens Chakana belangrijk. Op die manier komt wetenschappelijke studie direct ten goede aan de ontwikkeling van de bevolking.

Deze methode is ontwikkeld doordat Chakana vier jaar geleden is opgericht door twee Nederlandse studenten (antropologie & ontwikkelingsstudies) die wetenschappelijk onderzoek verrichtten in Bolivia. Door hun kennis te verbinden met de technische vaardigheden van een Boliviaanse landbouwkundige ontstond een complementair team. Inmiddels telt Chakana meer dan tien vrijwilligers in Nederland en Bolivia, en zendt Chakana studenten uit om onderzoek en een praktijkstage te doen.

Een belangrijke inspiratiebron voor het werk van Chakana is het boek 'De kosmos fluistert zijn namen' dat door oprichter Hilvert Timmer is geschreven. Het boek behandelt de rurale problematiek van de Aymara's en de dynamiek van de traditionele 'magische' wereldvisie wanneer de Aymara naar de stad migreert. Ik zal hier in het kort de verbinding tussen het boek en het werk van Chakana toelichten.

El Alto in het nieuws

De indiaanse bevolking van Bolivia is de laatste jaren veel in het nieuws geweest. Om de situatie van armoede te doorbreken, hebben er jarenlang manifestaties plaatsgevonden. Er worden sociaal-economische hervormingen en politieke zeggenschap geëist. Het grootste verzet komt met name vanuit de migrantenstad El Alto, naast hoofdstad La Paz. El Alto is ontstaan in de jaren '60 en door de komst van migranten van het platteland uitgegroeid tot een stad met 700.000 inwoners. Het leven in de stad is moeilijk. De migranten bevinden zich tussen de traditionele identiteit en de moderne wereld. Behalve materiële armoede zien veel migranten zichzelf daarom ook in een clash van cultuur en wereldvisie.

Rurale problemen

Veel boeren verhuizen naar de stad omdat de sociaal-economische condities dermate slecht zijn dat ze niet langer een toekomst zien op het platteland. Door de vele migratie is de overdracht van landbouwkennis in de dorpen bemoeilijkt, waardoor de productie in veel streken is teruggevallen. Het gevolg hiervan is dat overleven nog meer wordt bemoeilijkt, waardoor de stad aantrekkelijker wordt. De banden met de stad zijn inmiddels bovendien veel sterker. Migratie zorgt er dus voor dat de migratie nog meer toeneemt.

Migratie is op zichzelf niet een proces dat negatief of destructief is. Het is een natuurlijke dynamiek als antwoord op de situatie waarin mensen zich bevinden. Omdat de sociaal-economische situatie in de steden echter voor de inheemse bevolking meestal net zo slecht is als op het platteland, kan wel de vraag worden gesteld of migratie eigenlijk wel een oplossing is om aan de moeilijkheden om te overleven te ontkomen. Chakana reageert op deze vraagstelling door te werken aan de ontwikkeling van de agrarische capaciteit van het platteland. Het uitgangspunt is dat wanneer een boerenfamilie voldoende weet te produceren voor zelfvoorziening en eventueel voor de ruilhandel of de lokale economie dan kan de familie tenminste een *keuze* maken om al dan niet naar de stad te verhuizen.

Migratie en magie

Behalve gevolgen voor de overlevingsstrategieën van de mensen heeft migratie ook impact op de culturele tradities. De 'magische' wereldvisie van de plattelandsbevolking komt in aanraking met de meer rationele en christelijke cultuur in

de stad. Daar waar het in eerste instantie lijkt dat de traditionele overlevering verloren gaat in de storm van de stadse moderniteit, daar heeft Hilvert Timmer als antropoloog meer *nauwkeurig* willen kijken naar het vasthouden aan een magische perceptie van de wereld. In het boek 'De kosmos fluistert zijn namen' bekijkt hij daarom wat er gebeurt met de magische wereldvisie van de plattelander die naar El Alto migreert. Hierbij bespreekt hij de rituelen, symbolen, wereldvisie en gebruiken van de traditionele overlevering. In een dopedop kan de conclusie worden samengevat met de constatering dat de magische perceptie op de wereld ook in het geval van de meest geïntegreerde migranten vooralsnog de overhand heeft bij het inrichten van het leven. Niettemin gaat door de migratie veel overgeleverde kennis verloren, en het gevaar blijft bestaan dat de rijkdom van overlevering uiteindelijk niet langer behouden kan blijven.

Kortom, Chakana wil de sociaal-ecomische condities van de Aymara's in de Boliviaanse hooglanden verbeteren. Hiermee wordt de armoede bestreden en is migratie niet langer een noodzaak. Daarnaast is het beschermen van de culturele overlevering een indirect doel van de interventies. Op het platteland wordt de culturele overlevering immers het beste gereproduceerd. De waarde van sociaal-wetenschappelijk onderzoek heeft zich bij de interventiestrategie bewezen als een belangrijke aanvulling op technische en lokale kennis. Op deze manier kan de wetenschap bijdragen aan ontwikkelingsproblematiek.

Gegevens boek : Timmer, H., *De kosmos fluistert zijn namen ; de magische wereldvisie van de Boliviaanse hooglandindianen in een ontmoeting met de stad*. Uitgeverij Aksant, Amsterdam : 2005. ISBN : 90 5260 176 3 (ook in de Cedla-bibliotheek)